כדי שתהא בהמה מצויה לעולי רגלים ואע"ג דתנן עד שלא הגיע הגורן מותר למכור ולשחוט ניחא ליה דליתעביד מצוה בממוניה והדר לזבון וליכול ואמאי קרי ליה גורן דטבלה כגורן וכמה פרס פירש ר' יוסי בר' יהודה אין פרס פחות מט"ו יום מאי משמע א"ר אבהו פרוס פלגא פלגא דמאי פלגא דהלכות פסח כי הא דתניא שואלין ודורשין בהלכות פסח קודם לפסח ל' יום רשב"ג אומר שתי שבתות: בן עזאי אומר בכ"ט באדר בא' בסיון: במאי קמיפלגי ר"ע ובן עזאי ר"ע סבר אדר הסמוך לניסן זימנין מלא וזימנין חסר זימנין דמיקלע ביום ל' וזימנין דמיקלע בכ"ט ומשום הכי לא קביע ליה זמן ובן עזאי סבר אדר הסמוך לניסן לעולם חסר הילכך קביע ליה זמן בכ"ט באדר באחד בסיון איידי דלא נפישי אי אמרת ליקדים ליעשר עד דמטי רגל שלמי להו: בכ"ט באב וכו': בן עזאי לטעמיה דאמר האלולין מתעשרין בפני עצמן וליעשרינהו ביום ל' זימנין דמחסרין ליה לאב ובעינן למיעבד הכירא בחדש וישן: ר' אלעזר ור"ש אומרים באחד בניסן בא' בסיון וכו': בא' בניסן כרשב"ג דאמר ב' שבתות בא' בסיון כדאמרן בכ"ט באלול רבי אלעזר ור' שמעון לטעמייהו דאמרי בא' בתשרי ר"ה למעשר בהמה: ולמה אמרו בכ"ט באלול ולא אמרו באחד בתשרי מפני שהוא י"ט וכו': ותיפוק ליה דבעינן למעבד הכירא בחדש וישן חדא ועוד קאמר חדא דבעינן למיעבד הכירא בחדש וישן ועוד מפני שהוא י"ט ואי אפשר לעשר בי"ט משום סקרתא: ר"מ אומר באחד באלול ר"ה למעשר בהמה בן עזאי אומר וכו': תניא אמר בן עזאי הואיל והללו אומרים כך והללו אומרים כך האלולין מתעשרין לעצמן וליחזי טעמיה דמאן מסתבר וכי תימא לא מצי קאי אטעמייהו והתניא בן עזאי אומר כל חכמי ישראל דומין עלי כקליפת השום חוץ מן הקרח הזה א"ר יוחנן מפי השמועה אמרוה מפי חגי זכריה ומלאכי תניא (א) באיזה צד אמר בן עזאי האלולים מתעשרין לעצמן נולדו לו ה' באב וה' באלול אין מצטרפין ה' באלול וה' בתשרי אין מצטרפין ה' בתשרי וה' באב מצטרפין פשיטא מהו דתימא כי היכי דמפסקי שנים מפסקי גרנות קמ"ל כדתנן חמשה לפני ראש השנה וחמשה לאחר ראש השנה אין מצטרפין חמשה לפני הגורן וחמשה לאחר הגורן הרי אלו מצטרפין אמר רבא לדברי בן עזאי נולדו לו חמשה באב וחמשה באלול וחמשה בתשרי כונסן לדיר להתעשר

ונוטל

כדי שתהא בהמה מצויה (ב). דכיון דאין גורן מעשר בהמה עד פרוס הרגלים ומשהי איניש בהמתן עד אותו זמן דלא לשחטינהו עד שיעשרם בזמן הגורן שהוא סמוך לרגל ונמצא שיהו בהמות מצויות לעולי רגלים ליקח מהן בין לאכילה בין לקרבנות ואע"ג דתנן וכו': **מגוה.** להתעשר) דליעשר: **דטבלה כגורן.** מדרבנן כדאמרן במתני' דמשהגיע הגורן לא ימכור ולא ישחוט עד שיעשר: **פרוס.** כמו פרוסה: ל' יום. ופלגא הרי ט"ו יום: (ג) ה) **ובן עזאי.** נמי סבר דזמן הגורן הוי בפרוס ו) החג ט"ו ימים קודם דמיום כ"ט דאדר עד אחד בניסן הרי ט"ו: **וזימנין דמיקלע ביום ל'.** כי הוי אדר מלא: **לא קביע ליה זמן.** באיזה יום של אדר איירי: **דלא נפישי.** בהמות דנולדו מפרוס הפסח עד אותו זמן להכי לא מקדים ומעשר ט"ו ימים קודם הרגל כבשאר הרגלים: **דאי אמרת וכו' שלמי להו.** דבתר דליהוו מעושרים ליזדבנו וליכלו כולהו בהמותן: **בפני עצמן.** ולא עם אותן שנולדו קודם אלול ולהכי אי הוה מאחר שלא לעשר (ד) עד יום האחרון של אלול שהוא בפרוס החג ט"ו ימים אתי לערבוני האהו דאלול והנהו דאב בהדדי וקמעשר מן החדש על הישן הילכך מקדים ומעשר האהו דקין ביום האחרון של אב וקודם לא דכל כמה דמצינא נקרובי לרגל כי היכי דלא לישלמו קודם עבדינן: **ביום ל'.** של אב: **ובעינן היכירא.** דנהי דליכא למימר דליתו לעשורי הנהו דאלול והנהו דאב בהדדי משום דאכתי הוו אותן של אלול מחוסרי זמן משום דאכתי יום ראשון של אלול הוא היכירא בעינן למיעבד דלא ליתו לעשורי היום ולמחר חדש וישן בהדדי חדש אלול וישן אב ולהכי לא מיעשרי הנהו דאב בחדש אלול כלל ואפילו ביום א': **כרשב"ג דאמר.** דהלכות הפסח שתי שבתות קודם וכאותו זמן נמי מעשרינן. ולהנהו תנאי לית להו פרוס: **באחד בתשרי וכו'.** ולהכי לא מצי לאחורי מלעשר טפי מיום אחרון של אלול דבעינן היכירא בין חדש לישן. ובמס' ר"ה (דף ח.) מפרש טעמייהו דר' אלעזר ור"ש וטעמא דר"מ: **סקרתא.** בלע"ז מצו"א שצובעין העשירי: **הואיל והללו אומרים כך.** דר"מ אומר באחד באלול ור"א ור"ש אומרים באחד בתשרי אני איני יודע הלכה כמי הילכך האלולים כו': **חוץ מן הקרח הזה.** היינו ר"ע והא דגרסינן בכוליה הש"ס רבי יהושע בן קרחה היינו בן של ר"ע כדגרסינן התם (שבועות דף ו.) אמר לו ר' יהושע בנו של ר"ע לר"ע. אלמא דבן עזאי היה חכם גדול והיה יודע להבחין אחה טעם יפה וה"נ הוי מצי למיקם אטעמייהו הי מיסתבר שפיר: **מפי שמועה אמרוה.** דכין ר"מ ור"א ור"ש אמרי מילתייהו מפי השמועה מפי חגי זכריה ומלאכי ולכן לא היה רוצה בן עזאי לסמוך על מעשיו ולקבוע הלכה כהכרעתו: **ה' בתשרי וה' באב.** שאחריו מצטרפין אע"פ שיש גרנות בינתיים:

רש"י כת"י

ונוטל

כדי שתהא מצויה. למכור לעולי רגלים דכיון דלא מתעשרי לא שחטי להו ולא מזבני להו עד פרוס החג דמעשרן: **ואע"ג דתנן במתני' עד שלא הגיע זמן הגורן מותר למכור ולשחוט.** דגורן הוא דקובען למעשר אפ"ה לא שחטי להון עד דמעשרן: **דניחא ליה לאינש דלעבד מצוה בממוניה.** שאין חסר כי' כלום שהוא עצמו מקריב מעשרו ואוכלו שלמים: **דטבל כגורן.** כי היכי דגורן קובעת למעשר משנתמרח בכרי מדאורייתא כך ימים הללו קובעים את הבהמות מדרבנן כדתנן הגיע הגורן לא ישחוט עד שיעשר: **פרוס פלגא.** פרוסה משמע דבר הפרוס לב' חלקים: **שואלים בהל' הפסח קודם לפסח.** והיינו נמי מהלכות הפסח דמעשרין לבהמות דליתחזי למיכל ברגל. ה)כדאמרינן איידי דלא נפיש בחד בתשרי ר"ה הילכך מקדימין להם בכ"ט באלול ולא בא' בתשרי אע"ג דהוא ב' שבתות קודם משום דבעי היכרא בחדש וישן: **וכמאי קמפלגי.** דהא בן עזאי [נמי] סבר דזמן גרנן הוי בפרוס הפסח ט"ו יום קודם דיום כ"ט באדר וי"ד דניסן הרי ט"ו: **וזמנין.** דט"ו יום קודם הפסח מקלע ביום ל' באדר כגון דהוי אדר מלא ור"ע לא הוי עד יום ל"א דיום אחד קודם ניסן הוי פרוס הפסח דהיינו י"ד ניסן ול' מאדר: **וזמנין דמקלע.** פרוס ביום כ"ט באדר כשהוא חסר דהוי ר"מ יום ל'. הלכך לא קבע זמן לפרוס [הפסח]: **בא' בסיון.**

ניחא ליה לאיניש דליעביד מצוה בממוניה. אע"ג דלפני ז) הזמן יכול לעשר ולשחוט ולמכור כיון שקבעו חכמים זמן דלכך הוא ט)להמתין עוד ולעשר הכל ביחד: **ואי אפשר לעשר ביו"ט משום סקרתא.** ח) [ול"ת] תיפוק ליה משום דאין מקדישין בי"ט ט) וי"ל לא הייתי אוסר להקריבו שמא יבא להקדישו דהיינו גזירה לגזירה דהיא גופה לא אסור להקדיש בי"ט אלא מדרבנן י) כדאמרינן התם (ביצה דף לו:) דאין רוכבין ע"ג בהמה ומפרש טעמא שמא יצא חוץ לתחום וקאמר ש"מ תחומין דאורייתא יא) לא גזירה שמא יחתוך זמורה ועוד מצי למימר דאפילו להקדישו היה יכול בי"ט יב) משום שלמי שמחה כדאמר פ' שואל (שבת דף קמח:) מקדיש אדם פסחו בשבת וחגיגתו ברגל ומיהו הא יג) דאמר התם ונכרים ס)(תמיד נשחט) יד) היינו דוקא חובות הקבוע להם זמן אבל אין קבוע להם זמן אין מקדישין ולא מסתבר שיהא מעשר כחובות הקבוע להן זמן טו) כשצריך להו לשלמי שמחה דא"כ נדרים ונדבות נמי שהרי יוצאין בנדרים ונדבות משום שלמי שמחה כדאמר במס' חגיגה (ד' ז:) ומ"מ כאן משמע דלא שייכי הנך שינויי דביו"ט של ר"ה קיימי וי"ל כיון דעשירי מאיליו קדוש אפילו לא קרא עשירי ולא שייך טז) לאיסור הקדש כה ביו"ט ע): **חוץ מן הקרח הזה.** פ"ה יז) היינו ר"ע ור' יהושע בן קרחה הוא ר' יהושע בנו של ר"ע וקשה יח) מי סני ליה להזכיר ר"ע בשמו שמזכירו בלשון גנאי כדכתיב (מ"ב ב) עלה קרח ובפ' שואל (שבת ד' קנב.) אמר יט) מהכא לקרחינאה כמה ולגנאי נתכוין ע)ובמס' מגילה (דף כח.) רבי שאל את רבי יהושע בן קרחה במה הארכת ימים [וכו'] ואמר לו רבי ברכני ואמר לו יהי רצון שתגיע לחצי שני ואילו ר"ע כשנשא בת כלבא שבוע בן מ' שנה היה וקבל עליו לעסוק בתורה כ) ועסק מ' שנים ומ' שנה פרנס ישראל ובספרי (פרשה ברכה) תניא ד' היו ק"כ שנה משה והלל ורבן יוחנן בן זכאי ור"ע וביום שמת ר"ע (קדושין דף עב.) נולד רבי ואפילו נולד ר' יהושע בשנה ראשונה שנשא בת כלבא שבוע כא) לא היה כי אם שמונים כשנולד רבי ולכל הפחות היה ר' יהושע בן ק"מ שנה כשבירך רבי דבפחות מע' שנה לא היה מברכו כב) שכן ימי שנות אדם דכתיב (תהלים צ) ימי שנותינו ע' כג) ואם היה רבי בן פ' שנה נמצא כשברכו להגיע לחצי ימיו לא ברכו רק י' שנה ומה ברכה היתה זו ועוד כד) לבלורה מסתבר שלא נולד עד שעשה כי רב תרתי סרי כה) ותרתי סרי שנין נמצא כשהיה ר' יהושע בן ק"מ שנה כו) היה רבי יותר מחצי שניו ורבינו נסים פי' ל)(קרחה) רבי אלעזר בן עזריה דאמר בירושלמי שהיה קרח ק)(וא"ר יהושע מהכא לקרחינא) ור"ת מפרש כז) שם אדם ר):

מפי חגי זכריה ומלאכי. פ"ה וכיון דנבואה היא כהילכתא בלא טעמא היא וליכא למיקם עלה ע"י טעם כח) איזה מהם עיקר ולא היה לו להזכיר נבואה דאין נביא רשאי לחדש דבר מעתה אלא היה לו לומר הלכתא גמירי לה כט) ופרק כהן גדול (נזיר דף נג.) גבי רובע הקב עצמות וחצי לוג דם ל) נמי אמר מפי השמועה אמרה מפי חגי זכריה ומלאכי ומיהו קשה לא) מהא דדריש בפ"ק דר"ה (דף ח.) ס)מקרא עשר תעשר מקיש מעשר בהמה למעשר דגן לב) ר"מ סבר כא' באלול מה מעשר דגן סמוך לגמרו עשורו כו' ר"א ור"ש סברי מה מעשר דגן ר"ה שלו תשרי כו' וי"ל דאפ"ה כיון דהנך דרשות מפי השמועה לג) חגי וזכריה ומלאכי לא היה יכול לברר איזה עיקר:

ונוטל

מסורת הש"ס

א) [לעיל יח: פסחים ד: ב"מ כט:], ב) פסחים ו. וש"נ תוספתא דמגילה פ"ג ה"ב, ג) [ר"ה יב:], ד) [פסחים ו. וש"נ], ה) [ר"ה ב.], ו) [חגיגה ח.], ז) [תוספתא דר"ה פ"א ה"י], ח) [כילאר מתוכה ומתוק תמלא כבל"ה סוף דף קסא. בתוס' שבועות], ט) [תוספתא דר"ה פ"א ה"ז ופירושא של בלוויה לך כמו כילך ועי' תוי"ט ריש פ"ו דכריתות ד"ה כילך], י) [לעיל הש"ס], כ) נראה דמתיבת כדאמרינן על כחדש וישן שייך לעיל כמתני' על הא דתנן גם באחד בסיון וכב"ע באלול ועי' פירש"י באחד בסיון כדאמרינן בגמ' איידי דלא נפיש וכו' וכב"ע באלול משום דבאחד בתשרי וכו' שבתות קודם הס"ד ואח"כ מה"ד בכ"ט באב משום דבעי היכרא וכו', ל) נראה דצ"ל ומ"ש נקט בכ"ט באב וזמנין, מ) אולי צ"ל כמו דבר הנלמד ממקראות או מאומד ומסברת הלב, נ) צ"א להמתין עד הזמן ולעשר כו' נ"ק, ס) [אלו דברים בפסחים סו:], ע) [ועי' תוס' חגיגה ח. ד"ה משום סקרתא], פ) צ"א ועוד דבמסכת כו'. נ"ק, צ) [חוץ מן הקרחה הזה], ק) רש"א ת"ז ועי' נ"ק ואמר לר"א כ"ע מהכא לקרחינאה ור"ת. נ"ק, ר) [ועי' תוס' שבת קנ. ד"ה ור"ת ותוס' ב"ב קיג. ד"ה ומנו ותוס' פסחים קיב. ד"ה טוה], ש) נ"ל מקרא עשר תעשר לר"מ סבר כאחד באלול דמקיש מעשר בהמה למעשר דגן מה מעשר כו'. נ"ק.

מוסף רש"י

משום סקרתא. שטעו, דתנן (לקמן ס:) היוצא בעשירי סוקרו בסיקרא ואומר הרי זה מעשר (חגיגה ח.).

רבינו גרשום

כדי שתהא בהמה מצויה. לקנות לעולי רגלים דאמר שעישרום מוכרין אותן: ואע"ג דתנן עד שלא הגיע הגורן כו'. אפילו הכי משהי להו לגורן ומעשרן דניחא ליה לאיניש לעשות מצוה בממונו והדר מזבין להו: דטבלה כגורן.

עין משפט נר מצוה

לג א מיי' פ"ו מהל' בכורות הלכה ח:
לד ב מיי' שם הל' ז:
לה ג טוש"ע א"ח סימן תכט סעיף א:
לו ד מיי' פ"ח מהלכות קדוש החודש הל' ה:

הגהות הב"ח

(א) גמ' תניא (כתובה לג) תא"מ ונ"ב פ"ק כיצד: (ב) רש"י ד"ה כדי שתהא בהמה מצויה לעולי רגלים דכיון דאין גורן וכו' משהי איניש וכו' לקרבנות הס"ד ואח"כ מ"ה ואע"ג דתנן וכו' דליתעביד מצוה לליעשר הס"ד ואח"כ מ"ה להתעשר נמחק: (ג) ד"ה ל' יום וכו' יום הס"ד ואח"כ מ"ה במאי קמפלגי ר"ע וב"ע דהא בן עזאי נמי: (ד) ד"ה בפני עצמן וכו' שלא לעשר הנהו דקיין עד יום האחרון:

לעזי רש"י

מצו"א, מיצ"א [מיני"א]. צבע אדום (העשר מתחמצת העופרת).

שיטה מקובצת

א) ליה לאיניש דליעבד מצוה: ב) כגורן מדרבנן: ג) תי' רשב"א שתי שבתות נמחק: ד) תימא דלא מצי למיקם אטעמייהו: ה) מה"ד במאי קמפלגי דהא בן עזאי: ו) בפרוס הפסח תי' החג נמחק: ז) דלפני הגורן תי' הזמן נמחק: ח) סקרתא וה"נ אמרינן בפ"ק דחגיגה דאין יוצא ידי חובתו במעשר בהמה משום סקרתא דאתי לאפרושי מעשר בהמה בי"ט ותימה למה לי טעמא דסקרתא תיפוק: ט) בי"ט כדתנן בפ' בתרא די"ט ומיהו אההיא דחגיגה י"ל דאי לאו טעמא דסקרתא לא: י) מדרבנן דהכי אמרינן התם בביצה גבי אין רוכבין בהמה דמפרש טעמא: יא) אלא גזירה כו' ועוד הוה מצי: יב) בי"ט לצורך שלמי שמחה כי ההיא דאמר בפ' שואל: יג) הא אמרינן התם: יד) דהיינו דוקא חובות שקבוע להם זמן אבל שאין קבוע להם זמן התם תנן אין מקדישין: טו) זמן כשצריך להו: טז) שייך לאסור: יז) פ"ה דהיינו: יח) וקשה לר"ת מי סני כו' שמזכיר אותו בלשון גנאי על שם קרחות דלשון גנאי הוא כדכתיב: יט) אמר ליה ההוא מינא לר' יהושע מהכא כו' נתכוון ועוד מקדק ר"ת מהא דאמרינן במס' מגילה: כ) בתורה ובסוף ספרי תנא דארבעים שנה שימש ת"ח וכו' ומ' שנים פירנס ישראל וכל ימיו מאה ועשרים שנה דחשיב התם ד' חיו: כא) שבוע אכתי לא: כב) שכן הם סתם שנות חיי אדם: כג) בהם שבעים שנה ואו: כד) ועוד דמסתבר שלא הוליד מסבה עד: כה) סרי שנה: כו) שנה בבר היה: כז) מפרש דקרחה הוא שם אדם: כח) טעם ולדעת דברי איזה כו' להזכיר לשון נבואה:

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com